

Patrik VEDRAL, *Kříž a rudý prapor. Náboženský vývoj Plzně za první republiky (1918–1938)*, Univerzita Karlova, Praha 2020, 331 s.

V roce 2020 vydala Univerzita Karlova knihu s názvem *Kříž a rudý prapor* a podtitulem *Náboženský vývoj Plzně za první republiky (1918–1938)*. Autorem publikace je český historik Patrik Vedral.

Vedralova kniha je, jak už název napovídá, v první řadě příspěvkem k výzkumu náboženských dějin Plzně (a Plzeňska). Ale nejen to. Autor si dal za cíl plzeňské poznatky zasadit do celorepublikového kontextu. A hned v úvodu je nutno konstatovat, že uspěl. Takový cíl je jistě chvályhodný. Studie, jež by zkoumala pouze plzeňské prostředí a nereflektovala by celou prvorepublikovou komplexitu by totiž nutně visela v informačním prázdnu. Stejně chyby by se pak dopustila práce, jež by se zaměřila pouze na aspekt náboženství a církví jako takových. Lidská víra je totiž natolik svázána s lidskou každodenností, že zcela přirozeně ovlivňuje téměř všechny aspekty života (ne)věřících.

Obsahově je práce strukturována logicky a přehledně. To osobně pokládám za velmi důležité, neboť dané téma patří (minimálně z pohledu laického čtenáře, jenž není obeznámen s církevními dějinami) k těm složitějším. Pokud by ale takového čtenáře „vyděsil“ název knihy, obsah jej jistě uklidní. Zjistí totiž, že autor zjevně ví, o čem píše, v problematice se vyzná a dokáže ji i smysluplně zprostředkovat. Výhodou jistě také je, že čtenář nemusí číst knihu celou, neboť si může pouze vybrat ty tematické kapitoly, jež ho zajímají.

První tematický blok se věnuje náboženskému vývoji Plzně od založení města do první světové války. Autor v něm čtenáře seznámí s vůdčími osobnostmi církví a provede je turbulentní dobou, jež je rámována především vzestupy a pády katolické víry.

Hned v další pasáži pak přichází jedno z velmi důležitých sdělení knihy. Autor zde popisuje vznik Církve československé. Tento fenomén národních církví je sám o sobě zajímavý, nicméně zásadní je hlavně to, co přesně vedlo občany (a dokonce řadu kněží, zejména z řad nižšího kléru) nově vzniklého státu k tomu, že se odvrátili od katolické církve a hledali duchovní útěchu v řadách církve nové? Záležitost je běžně vysvětlována tím, že katolická církev byla natolik loajální a věrnou oporou habsburského trůnu, že od sebe pronárodně cítící Čechy odpudila. Autor ale správně poukazuje na to, že kořeny antikaticismu je potřeba hledat mnohem hlouběji a že habsbursko-katolické spojení na sklonku existence Rakousko-Uherska s tím nemá mnoho co dělat. „*Vznik Církve československé, vystupování z katolické církve i úbytek duchovních byly výrazem ztráty autority, prestiže a přitažlivosti katolicismu po první světové válce. Příčiny však netkvěly v nedávné minulosti (katolická církev jakožto hlavní opora habsburské monarchie), jednalo se o dlouhodobý trend sahající hluboko do 19. století*“, píše správně autor.

Dále následuje již samotná analýza náboženského vývoje ve dvacátých a třicátých letech 20. století. I ta je členěna přehledně a přináší zajímavé poznatky. Za všechny uveďme alespoň jeden. Autor si všímá vlivu katolicismu v kritickém období konce 30. let, tedy v čase, kdy sílí mimo jiné nacionalistické tendence. Demonstruje to na I. celostátním sjezdu československých katolíků, jenž se konal roku 1935 v Praze. „*Zdali katolictví fakticky sloužilo jako integrující prvek státu, je sporné, zvláště německé a slovenské katolické kruhy si od sjezdu slibovaly spíše podporu své národní věci*“, sděluje Vedral.

V další pasáži autor nabízí jistý sociologický přesah, když zkoumá sociální, národnostní a genderovou sféru náboženství. Naráží přitom na poměrně známý a zajímavý fenomén – ženy obecně věří více než muži a v prvo-republikové Plzni tomu nebylo jinak. Dalším zajímavým zjištěním je pokles organizovaného náboženství v časech první republiky. „*U části Plzeňanů bylo organizované náboženství důležitým prvkem jejich existence, nelze však nevidět oddělování náboženství a religiozity od náboženských institucí. Zbožnost se stávala méně viditelnou a více individuální a soukromou*“. I v tomto případě se jedná o fenomén, který můžeme pozorovat dodnes.

Závěrem se autor věnuje také plzeňské židovské obci nebo vztahu mezi katolickou církví a plzeňskou politickou levicí. Kniha obsahuje i rejstřík náboženských osobností a obrazovou přílohu. Nechybí jí čtivost a srozumitelnost, což je u knihy tohoto zaměření jistě více než vítané. Lze tedy konstatovat, že práce *Kříž a rudý prapor* je zdařilým příspěvkem k náboženským, sociálním a politickým dějinám první republiky, se zvláštním (nikoliv však výlučným!) zřetelem na Plzeň a západočeský region.

Petr Khás

Jan KILIÁN (red.), *Dějiny města Radnic do roku 1850, České Budějovice: Veduta 2020, 295 s.*

Předkládaná publikace navazuje na tradici katedry historie ZČU, která se snaží do svého vědeckého výzkumu začlenit své studenty a cíleně zadává závěrečné studentské práce k prohloubení znalostí o určitém mikroregionu. K dějinám města Radnic, které se nachází v těsné blízkosti Rokycan a Plzně, byla v minulosti vydána obsáhlá a na svou dobu jistě kvalitní práce Josefa Hyláka. S vývojem oboru, novými přístupy a novými prameny bylo i zde na čase pokusit se jeho dílo, když ne zrevidovat, tak minimálně rozšířit o nová badatelská témata.

Na rozdíl od předešlé publikace o Horažďovicích v raném novověku se autoři neomezili pouze na 17. a 18. století, ale zvolili za svůj mezník rok 1850, tedy oficiální konstituování moderních obcí na základě tzv. Stadionova obecního zřízení. Zároveň postihli širokou škálu témat a mnohá další naznačili.